

JANKO LEBAN:

Naši zaslužni pesniki in pisatelji.

DOKTOR FRANCE PREŠEREN.

(Dalje in konec.)

na najkrasnejših Prešernovih pesmi je »Slovo od mladosti«. V njej pravi o mladini:

Gradove svetle zida si v oblake,
zelene trate stavi si v puščave.

Prešeren je bil učen doktor prava. Pravijo, da ni izgubil nikoli nobene pravde. Seveda se je potegoval le za pravično stvar. Krivičnih pravnih ni niti sprejemal. Vrhutega je bil Prešeren navdušen Slovan in prijatelj čiste slovenščine. Ko bi danes živel, bi gotovo vihtel svoj bič nad ljudmi, ki pačijo našo materinščino. Prešeren je iskreno ljubil svojo domačo vas, kar je dokazal s krasnim sonetom »Vrba«, ki je eden najdovršenejših in najznačilnejših Prešernovih sonetov.

Prav tako je Prešeren ljubil svoje prijatelje. Posebno sta mu bila k srcu prirasla Čop in Smole. Oba je Prešeren ovekovečil v prekrasnih žalostinkah. Čop je bil profesor, znal je 19 jezikov, Prešeren ga imenuje »velikana učenosti«. Utonil je v Savi 1836. leta.

Prešeren mu je zložil ta nagrobni napis:

Jezike vse Evrope je učene
govoril, ki v tem grobu spi,
peró zastavil komaj, stare Slave
buditi rod — odnese val ga Save.

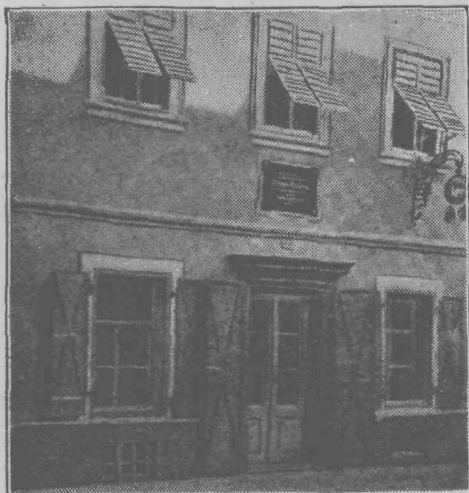
Pomenljivo je, kar Prešeren pravi o Andreju Smoletu:

Videl povsod si, kak' iščejo d'narje,
kak' se le vklanajo zlat'mu bogú;
kje bratoljubja si videl oltarje?
S srcem obupnim si prišel domú!

— — — — —
Ena se tebi je želja spolnila:
v zemlji domači da truplo leži.

Prešeren je bil kot človek preblaga duša. Žal, da je bil nesrečen. Imel je sicer tudi svoje slabosti, a kdo je brez njih? Pesniki sploh vse živeje čutijo kakor navadni ljudje. Prešeren je imel srce mehko in občutljivo za srečo in gorje vesoljnega človeštva. Zgodaj je že okusil »bridki sad spoznanja«, ki zamori človeku v prsih vse veselje. Bolj in bolj se mu je začelo mračiti življenje. Žalil ga je pogled po svetu, ki ga je bolje poznal, kakor kdo drugi, žalil ga je pogled po nesrečni domovini, ki jo je ljubil nad vse, žalile so ga prizadejane mu krivice, saj je pozno dosegel advokaturu, dasi je bil učen mož, žalil ga je

naposled pogled v — samega sebel! Ko sta mu umrla prijatelja Čop in Smole, se je čutil samega in zapuščenega na svetu, Smole mu je bil edini prijatelj, ki ga je popolnoma umel. Zato mu je Prešeren napisal mrtvaški list, prvi v slovenskem jeziku! Žal, da Prešernu ni bilo dano, da bi si ustanovil lastno družino, ki ima za vsakega moža veliko tolažbe. Tako pa je zabredel v dolgove, ki se jih ni mogel odkrižati v kratki dobi svojega odvetnikovanja v Kranju. V družbi je bil Prešeren molčeč. A če je zinil, je izpregovoril gotovo kak dovtip, smešno opombo, zbadljivko ali kako kitico. Prešeren je namreč rad zbadal svoje prijatelje. Znana je njegova darežljivost do siromakov. Hodili so vedno k njemu. Marsikomu je dal celo po pet krajcarjev, kar ni bilo v tistih časih kar si bodi. Imel je nekdam le dve srajci, a vendar

Hiša v Kranju, kjer je Prešeren umrl

ukaže sestri, naj siromaku da eno srajco, ki ga je zanjo poprosil. Znana je tudi njegova ljubezen do otrok. Nikoli se jim ni bližal s praznimi rokami. Zato so tekali v Kranju za njim po ulicah, kričeč: »Dohtar — fig!«

Prešeren je v Kranju zbolel za vodenico. Ni bilo več rešitve zanj. Sklenil je svoje nesrečno življenje dne 8. februarja ob 8. uri zjutraj l. 1849. v naročju svoje sestre, ki mu je bila vedno zvesta družica. Ležal je bolan 13 tednov. (Letos je torej 80 let od njegove smrti.)

»Novice« so tako pisale ob njegovi smrti: Gospod dekan Dagarin, ki ga je obiskoval vsak dan, ne more dopovedati, kako potrpežljiv je bil rajniki ves čas svoje bolezni in kako lepo je z Bogom spravljen umrl. Do zadnjega vzdihljaja se je zavedal. »Vzdignite me, zadušiti me hoče!« To so bile njegove zadnje besede. —

Glavar narodne straže je brž poslal v Ljubljano »Slovenskemu društvu« žalostno obvestilo. Spisali so mu slovenski mrtvaški list in poslali povabila, naj bi se rodoljubi obilo udeležili pogreba. To so tudi storili; prišlo je iz vseh krajev mnogo ljudi in pogreb je bil jako slovesen.

Njegovi prijatelji so nabrali okolo 800 goldinarjev in postavili so mu na grob spomenik, ki je bil posvečen 3. julija 1852. — Na njem je vsekano besedilo:

Dr. France Prešeren,
rojen v Vrbi 3. dec. 1800,
umrl v Kranju 8. febr. 1849.
»Ena se tebi je želja spolnila,
v zemlji domači da truplo leži.«

Na nasprotni strani čitamo besede, objete z zlatim vencem:

»V pesmih neumrlemu«
postavili čestitelji njegovi 1852.

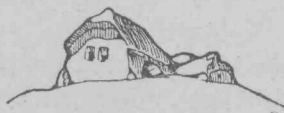
Dne 15. septembra 1872 so slovesno vzdali v rojstno hišo našega pesnika spominsko ploščo. V zlatih črkah čitamo na njej:

V tej hiši se je rodil
dr. France Prešeren
3. dec. 1800.

Slovensko pisateljsko društvo, 15. sept. 1872.

Leta 1900. so izdali »Prešernov Album« z imenitnimi spisi o slavnem pesniku, a l. 1905. so mu postavili krasen spomenik v Ljubljani na Marijinem trgu pred frančiškansko cerkvijo.

Prešerna so prevajali v druge jezike, posebno v nemščino. Pesnik je tudi sam napisal nekoliko pesmi v nemškem jeziku.

Vsako jutro . . .

*Vsako jutro ptička mala
je pred oknom pela,
je skakljala, se smejala
in bila vesela.*

*Cvet sedaj pa vsak ovel je,
ptica odletela,
srečo mojo in veselje —
vse je s sabo vzela.*

Danilo Gorinšek.

